

AL
press

edice
KIO KAN

SMRTÍČÍ BYZNYS

Hana Hindráková

edice
KIOKAN

SMRTÍČÍ BYZNYS

Hana Hindráková

edice

Copyright © Hana Hindráková, 2017
Copyright © ALPRESS, s. r. o.

Všechna práva vyhrazena.

Žádnou část knihy není dovoleno užít
nebo jakýmkoli způsobem reprodukovat bez písemného
souhlasu držitele práv, s výjimkou krátkých citací
nebo odkazů, které tvoří součást kritického hodnocení.

Copyright © Hana Hindráková, 2017
Redakční úprava Otilie Grezlová
Grafická úprava obálky Tomáš Řízek
Elektronické formáty Dagmar Wankowska, *LiamART*
Vydalo nakladatelství Alpress, s. r. o., Frýdek-Místek,
v edici Klokan, 2017
shop@alpress.cz
Vydání první

ISBN 978-80-7543-578-1 (pdf)

*Věnováno mužům mého života – Kájovi a Karlovi.
A také Janě Mezihorákové.*

*Zvláštní poděkování patří Nele Boudové,
Tereze Kostkové a Bobu Kleploví
za jejich vstřícnost a za to, že i přes velké pracovní
vytížení si našli čas přečíst můj rukopis
a napsat hodnocení na obálku knihy.*

*Podle Světové zdravotnické organizace
je 25 až 60 procent léků
dodávaných do Afriky falešných.*

*Kvůli falešným lékům zemřou každý rok
v nejchudších zemích statisíce lidí.*

Poděkování

Ráda bych poděkovala těmto lidem:

Lence Dobiáš Černé a Michalu Křístkovi za inspiraci.

Marku Šindelkovi, Zdeňku Jiráskovi, Janu Herčíkovi a Kateřině Karáskové za konzultaci.

Lence Pastorčákové, Honzovi Benschovi a Ottu Huřfákovi za věcné připomínky k námětu knihy.

Janě Mezihorákové, mé úžasné tchyni, za hlídání syna, abych mohla pracovat na této knize.

Mému skvělému manželovi za podporu v psaní a za upřímné komentáře ke knize, ačkoliv ne vždycky mě potěší.

Luboši Kyselovi za to, že se na něj mohu s čímkoliv obrátit a že mi vždycky pomůže.

Mgr. Lucii Šustkové Přinesdomové ze Státního ústavu pro kontrolu léčiv za velmi vstřícný přístup a za informace o falešných lécích.

MUDr. Ellen Konečné, MUDr. Lukáši Malému, MUDr. Tomáši Březinovi, MUDr. Ivaně Kurcové, MUDr. Radimu Žaludovi, vedoucímu oddělení patologie v Nemocnici Kolín, doc. MUDr. Alexandru Pilinovi, CSc., přednostovi Ústavu soudního lékařství a toxikologie VFN v Praze a 1. LF UK, za odborné lékařské konzultace.

Jaroslavu Bílkovi ze společnosti Selectra spol. s r. o. za velmi vstřícný přístup ohledně informací týkající se námořní přepravy.

Michalu Balounovi ze společnosti LemitoMedia.cz za sponzorskou reklamní kampaň ke knize. Jeho skvělého přístupu si opravdu velmi vážím.

Fredericku Ssekyanovi z National Drug Authority Uganda za informace o této organizaci.

Mým čtenářkám a čtenářům za jejich příznivé ohlasy a podporu.

Prolog

Dubaj, Spojené arabské emiráty

Seděl v měkkém zebrovaném béžovohnědém křesílku v luxusní klimatizované restauraci ve dvacátém patře hotelu Burdž al-Arab, za zvuku podmanivé orientální hudby popíjel *ayran*, místní nápoj z čerstvého bílého jogurtu a vody, ochucený solí, citronovou šťávou a drceným pepřem, a díval se do dálky za slunečními paprsky klouzajícími po lehce zvlněných, kýčovitě tyrkysových vodách Perského zálivu. Na moři se pohupovaly luxusní jachty a na hotelové pláži se zářivým bílým pískem se opalovaly desítky lidí.

Jeho asijský původ v záplavě turistů v restauraci nijak nevynikal. Zpod bílého trika s límečkem mu vykukovala vytetovaná kobra. Ačkoliv nebyl venku, měl na očích sluneční brýle. Nosil je vždycky, protože neměl rád, když mu každý mohl vidět do očí. Téměř nepřetržitě kontroloval svůj telefon. Čekal důležitý hovor.

Nebe se zbarvilo do tmavočervena, sluneční kotouč sklouzl za obzor a z hotelu připomínajícího plachetnici se stala tmavá silueta. Z ochozů minaretů mešit se začaly ozývat hlasy muezzinů, svolávající k večerní modlitbě.

V tu chvíli mu zazvonil telefon a na displeji se ukázalo neznámé číslo.

„Ano?“ promluvil šeptem čínsky do telefonu.

„Vchod do Burdž Chalífa přesně za hodinu,“ ozvalo se a linka zmlkla.

Věděl, že přesně v tu dobu bude před nejvyšší budovou světa začínat představení Dubajská fontána. Uložil telefon do náprsní kapsy šedého saka, v klidu dopil a zaplatil. Potom si přehodil sako ležérně přes pravé rameno, usmál se na tmavovlasou servírku, došel k jednomu z osmnácti výtahů a sjel dolů k recepci.

„Potřebuju taxi k Burdž Chalífa,“ houkl na recepční.

„Hned to bude, pane. Zatím se, prosím, posadte.“

Po chvíli vedle něj zasalutoval obtloustlý pákistánský řidič s knírkem a dovedl ho před hotel. Otevřel mu dveře a nechal ho, aby se posadil dozadu. Řidič nastartoval a vyjel po silnici lemované palmami a exotickými kvetoucími stromy, která spojovala umělý ostrov s pevninou.

Vrchol železobetonového mrakodrapu Burdž Chalífa zářil ve tmě. Dole u umělého jezírka se to hemžilo lidmi s fotoaparáty. Jakmile se ozvala skladba *Sama Dubai*, která vzdávala poctu dubajskému šejkovi, v publiku to začalo vřít. Lidé v předtuše úžasné podívané ani nedýchali, a když se objevily první vodotrysky tančící do rytmu hudby, začali spontánně tleskat, hvízdát a fotografovat. Někteří z nich drželi nad hlavou na teleskopických držácích své chytré telefony a celé představení si natáčeli.

Číňana to nechávalo chladným, protože nyní musel zase pracovat. Za práci byl rád; jen díky ní si mohl dovolit odpočinkový čas v exotických rájích. Posadil se na ocelovou lavičku u vchodu a vyčkával.

Vtom mu kdosi zaklepal na rameno.

„Neotáčej se,“ promluvil čínsky, položil vedle něj obálku a zmizel.

Číňan ji otevřel a ve světle pouliční lampy si přečetl instrukce. Potom se stáhl do ústraní pod palmu, vytáhl z kapsy u béžových kalhot zapalovač a vše spálil. Na okamžik ho zamrzelo, že už si nestihl udělat výlet do pouště, a pak si na telefonu zarezervoval noční let do Kampaly. Byl nejvyšší čas, aby se vrátil do hotelu, sbalil si věci a vydal se na letiště, protože podle předpovědi počasí se do Dubaje hnala písečná bouře ze Saúdské Arábie. Doufal, že nepostihne jeho let a on v Dubaji neuvízne.

Štěstí stálo při něm. V jednu hodinu ráno se jeho letadlo rozjelo po startovací dráze a on za sebou zanechal svět šejků, luxusních radovánek, umělých palmových ostrovů, svět tržišť a orientálních vůní. Letoun nabral výšku, otrásl se v nečekané turbulenci a zamířil nad černý kontinent.

Nyenga, Uganda, o tři dny později

Doktor Mark Ogoto si svlékl bílý plášť, zhasl a vykročil z ambulance. Jakmile zamkl a strčil klíče do kapsy plátěných kalhot, zaslechl tiché kroky. Jejich klapání znělo jako smrt. Intuitivně se přikrčil a kradmo se rozhlédl po tmavé chodbě osvětlené jednou skomírající žárovkou. Ačkoliv nikoho neviděl, zalil ho náhlý, intenzivní pocit nebezpečí. Uvědomil si, jak moc je zranitelný.

Tak už mě našli a přišli se pomstít. Jenže potom, co jsem přikrýval prostěradlem další mrtvé dětské tělíčko, nedovedl jsem dál mlčet. Nemohl jsem v tom pokračovat. Prostě to nešlo. Do čeho jsem se to jen namočil? Proč jsem nedal na svou intuici? Na varovný signál, který mi blikal v hlavě jako noční světla v Kampale. Kdybych tak mohl vrátit čas... Čas a životy těch dětí.

Strachem se mu stáhlo hrdlo a začal přerývaně dýchat. Na čele mu vyskočily studené krůpěje potu. Měl dojem, že se najednou vypařil všechen okolní kyslík.

Nyní už byly kroky slyšet hlasitěji. A přibližovaly se.

Pane Bože, prosím, stůj při mně, odříkával si v duchu stále dokola krátkou modlitbičku.

Kdosi byl blíž a blíž. Doktor si uvědomil, že jeho poslední hodinka se možná kvapem blíží. *Jak asi zemřu? Zastřelí mě? Podříznou mi krk? Budou mě mučit? Pane Bože, prosím, jen ať je to rychlé. Ať dlouho netrpím. A ochraňuj mou rodinu. Ať se ženě ani dětem nic nestane, nemají s tím nic společného.*

Náhle se nad ním ozvalo: „Pane doktore, jste v pořádku?“

Zvedl oči. Byla to zdravotní sestra Maureen Atieno.

„Kale, jsem OK,“ zhluboka si oddechl. „Co tady ještě děláte?“ zamumlal, jako by měl rty přilepené k sobě.

„Ále,“ zamávala divoce rukama, jak měla ve zvyku, a pohodila hlavou, aby dostala z očí dlouhou ofinu. „Zapomněla jsem si kabelku.“

„Ach tak,“ řekl a otřel si pot z čela.

Maureen starostlivě přimhouřila oči. „Opravdu jste v pořádku?“

Přikývl.

„Dobře. A nemám vám udělat test na malárii?“ zeptala se.

„Test byl negativní,“ odpověděl. „Zřejmě jsem jen přetažený.“

„Chápu. Je nás tady málo,“ přizvukovala. „Můžu pro vás něco udělat?“

„Jste hodná. Půjdu domů a pořádně se vyspím. Ráno mi bude určitě líp,“ prohlásil.

„Co kdybyste si vzal zítra volno? Pokusíme se to tady zvládnout.“

„Uvidím,“ odpověděl a zamířil k východu.

„Počkejte, prosím, na mě, hned jsem zpátky,“ zavolala na něj, ale on už ji neslyšel. Rozhodně ji do toho nechtěl zatahovat. Stačilo, že šlo o život jemu a zdravotní sestře Lucy, která s ním pracovala.

Venku se mu zdálo, že zahlédl siluetu postavy, která bežesporu patřila člověku s asijskými rysy.

Tak přece jsem se nespletl, tohle nemůže být náhoda, blesklo mu hlavou a vydal se do útrob tržiště, které souseďilo s klinikou. Poslední sluneční paprsky ozařovaly plechové střechy a dodávaly krvavý ráz všudypřítomné červené hlíně. Na město se snášela tma. Prodíral se davem lidí v úzkých spletitých uličkách kolem stánků se slunečnicíky, pod nimiž byly na dekách rozprostřeny komínky rajčat, citronů, pomerančů, mang, avokád a batátů, vedle v budce stlučené z dřevěných latěk visely banány a na zchátralém pultu leželo několik zralých ananasů. Neustále se ohlížel, zda ho Asiat sleduje. Vypadalo to, že se mu ztratil v mumraji lidí, zvířat a věcí. Minul plátěné pytle s kořením, kde ho do nosu uhodila pronikavě ostrá vůně chilli.

Pro všechny starosti si nevšiml vysoké tělnaté ženy v černém tílku a dlouhé modré batikované sukni. Vykráčovala si proti němu a v koši na hlavě nesla trs sytě zelených banánů.

„Pane doktore,“ zamumlala neslyšně, když do ní vrazil a banány dopadly před ni na zem.

„*Nsonyiwa*, nezlobte se, moc se omlouvám,“ zamumlal lítostivě a pokračoval dál kolem muslimské prodavačky umělohmotných lavorů. Otočil se a spatřil svého pronásledovatele u stánku s kořením.

Tak snadno mě nedostanou, prolétlo mu hlavou a dal se na útěk temnými uličkami. Doufal, že by mu neosvětlené spletité cestičky mezi hliněnými domky s rákosovými stře-

chami mohly zachránit život. Kličkoval sem a tam jako gazela prchající před lvem, až úplně ztratil orientaci. Zpomalil, aby se vydýchal. Vzápětí však zaslechl rychlé kroky.

Kdybych tušil, kam až ty nitky sahají, nikdy bych se do toho nenamočil.

Ve spáncích ucítil zběsilý tlukot srdce a nohy měl jako z gumy. Přesto se pokusil znovu rozběhnout. Šlo to ztěžka, ale adrenalin v krvi a pud sebezáchovy zapracoval. Sebral všechny síly, které ještě měl, a udělal několik dalších kroků. Nevzdával se, ačkoliv si začínal uvědomovat, že mu nedokáže utéct.

Trénovaný asijský zabiják mu byl stále v patách.

Doktor neměl čas přemýšlet o tom, kudy běží, a prchal do nitra čajovníkové plantáže, která sousedila s tržištěm. Po chvíli se zastavil a s úlevou zjistil, že už ho nikdo nepronásleduje. Pořádně se rozhlédl a posadil se na cestě. Zhluboka oddechoval a snažil se uklidnit splašené srdce i mysl. Sundal si brýle a protřel si oči. Napětí v něm konečně trochu povolilo.

Vtom se ho zmocnila jakási vnitřní předtucha, že se něco děje. Pokusil se vstát, ale nohy ho neposlouchaly. Vzápětí se před ním objevila černá silueta postavy. Ve svitu měsíce zahlédl lesknoucí se čepel nože.

Ogoto pohlédl muži do očí a vytušil, co bude následovat. Sklopil hlavu a pozvedl ruce k modlitbě.

Pak se z plantáže ozval nelidský výkřik pronikající do morku kostí.

1. kapitola

Mpogo, Uganda

Když Ellen Hradecká dorazila do Mpoga, krajinou svěže zelených kopců se nesla vůně zralých mang, červeně zbarvená obloha připomínala požár ženoucí se vyprahlou savanou a vdechla okolní přírodě mystickou atmosféru.

„*Tukusanyukidde*, vítej,“ usmála se na ni pastorova drobná žena Barbara a dovedla ji na dvorek k připravenému stolu, kde čekala snad celá vesnice. Všichni se přišli podívat na bělošku, protože ji nikdy na vlastní oči neviděli. Ellen si hned všimla, že s ní jednájí až s posvátným respektem. Jenže ona o tohle nestála. Chtěla tam strávit rok jako jedna z nich a netoužila po tom, aby měla jakákoliv privilegia.

„*Osiibye otya nno*, dobrý večer všem,“ pozdravila lugandsky shluk lidí a odpovědí jí byly překvapené výrazy. „Co se stalo?“ otočila se nechápavě k Barbaře.

Ta ji vzala stranou. „Víš, pozdrav je u nás velmi důležitý a skládá se z několika vět. Musíš pozdravit každého zvlášť a to pořádně, zeptat se na jejich den, jejich rodiny a jak se mají.“

„Ach tak,“ přikývla a vrátila se zpátky.

Vtom se před ní objevilo pět žen v bílých blůzkách s modrým žebrovaným vzorem a dlouhých žlutočervených

sukních. Hlavu, krk a zápěstí jim obepínala bílá stuha. Jedna z žen vystoupila z řady, tleskla rukama a štěbetavě se rozezpívala. Přeshlapovala z nohy na nohu a zlehka se pohupovala v bocích. Na konci sloky se otočila k ostatním stejně oděným ženám, pokynula jim a ony píseň jednohlasně zopakovaly. Ačkoliv se Ellen uvítací představení líbilo, nevěděla, kam s očima. Znervózňovalo ji, že všichni místní upírali zrak jen na ni. Připadala si jako zvíře v národním parku a uvědomovala si, že si na to bude muset zvyknout. Pak ženy daly na stůl tilápii v arašídové omáčce, *matooke*¹, kasavu, rýži a *ugali*². Lžíce chyběla. Pastorova žena přinesla hrnek s vodou a nalila Ellen trochu na ruce, aby se mohla umýt. V druhé ruce držela oranžový lavor, do něhož voda odtékala. Ellen by se byla ještě nejraději pod stolem otřela do navlhčených ubrousků, které měla pro všechny případy v kapse, ale bála se, že si toho někdo všimne, a nechtěla se hned po příjezdu dopustit kulturního faux-pas. O původu a obsahu vody raději nepřemýšlela, ale byla si téměř jistá, že by ji lékař z hygienické stanice, kterou navštívila před cestou kvůli očkování, nepochválil. Během prvních hodin v Ugandě stihla porušit všechno, na co ji před odletem upozorňoval. Jenže ona chtěla zapadnout mezi místní, takže neměla na výběr. Prostě to riskla.

Po večeři přinesla pastorova žena coca colu. Ellen jí pošeptala, že příště stačí jen převařená voda, a Barbaře se dost ulevilo. Později Ellen zjistila, že coca cola je v Ugandě luxusní pití a kupuje se pouze pro návštěvy.

Když se vesnice zahalila do pronikavě tmavé noci, zavedla ji pastorova žena do jednoho ze dvou pokojků tem-

¹ *Druh banánů na vaření*

² *Kukuřičná kaše*

ného hliněného domku s vlhkými zdmi u dvou banánovníků. Za nimi utíkal hlouček dětí a všichni čekali na její reakci. Pro ně byl domek palácem, pro Ellen noční můrou. Poprvé ji napadlo, zda se rozhodla správně, že vyjela na rok do Ugandy jako zdravotní sestra.

Ne, já to vydržím. Zvládnu tady žít stejně jako místní, umínila si v duchu. Nikdy by nepřiznala porážku. Stejně se nemůžu vrátit. Vždyť co by tam na mě čekalo? Jen připomínka toho, že je mi pětatřicet a nemám za sebou nic jiného než jedno manželství na pokraji rozvodu a potom tu strašnou událost.

„Mzungu, mzungu, běloch, běloch,“ pokřikovaly za ní děti a fascinovaně zíraly na její téměř průhlednou bílou kůži a slámově žluté vlasy stažené do ohonu. Pak vyběhly se smíchem ven a Ellen osaměla. Na hřebík pověsila moskytiéru, jedinou ochranu vůči všudypřítomné malárii, a rozprostřela ji kolem matrace. Zalezla dovnitř, natáhla se a stejně jako každý večer ji začaly pronásledovat bolestné vzpomínky. Uvědomila si, že pro ně neexistují hranice a jak moc se spletla, když doufala, že před nimi uteče na druhý konec zeměkoule. Ten večer však překvapivě rychle usnula a ve snu se ocitla v pardu-bické nemocnici.

Odevzdaně ležela na lůžku potaženém papírovým prostěradlem ve změti hadiček a kolem pobíhalo několik zdravotních sester. Elektrokardiogram snímal zběsilý tlukot jejího srdce a zaznamenával ho do křivky. Tlak jí neustále stoupal, ale Ellen to nezajímalo. Věděla, že v životě už se jí nemůže stát nic horšího.

Pak bouchly dveře a ona zaslechla vyplašený hlas svého manžela:

„El, řekli mi, co se stalo. Musíš teď být statečná, ano? Spolu to zvládneme.“

„Nedokážu to. Já to nedokážu. Vždyť jsem přišla úplně o všechno,“ vzlykala tak, až ho z toho bolelo srdce. Potom se chytla za břicho a obličej se jí zkřivil bolestí. Po čele jí stékaly čůrky potu.

„Zvládneme to,“ pohladil ji po hlavě a ona na něm viděla, že je také v koncích. Po osmi letech manželství ho velmi dobře znala a bylo jí jasné, že se snaží přesvědčit spíš sebe než ji.

Popotáhla nosem jako dítě a dívala se na něj dál nepřítomným pohledem. „Nemůžu, já už nemůžu,“ zamumlala.

Do místnosti rázně vkročil vysoký zavalitý lékař a promluvil na Libora: „Pane Hradecký, počkejte, prosím, venku. Potom vás zase zavoláme.“

„Můžu tu zůstat?“ požádal lékaře.

Lékař zakroutil hlavou.

„Nezlobte se, nejde to.“

Liborovy rysy o poznání ztvrdly. „Tak to zařídíte. Vždyť jsem také lékař!“

Museli zavolat primáře, aby to Liborovi vysvětlil. Nakonec rezignoval. Políbil Ellen na ústa, krátce jí stiskl ruku a odešel do čekárny. Lékař se k ní sklonil a konejšivě zašeptal:

„Za chvíli vám bude lépe, paní Hradecká.“

Mně už nikdy nebude lépe, prolétlo jí hlavou a znovu se hlasitě rozvlykala.

„Nééé, nééé, nechte mě. Já nechci!“ zaslechla samu sebe, jak křičí. Posadila se na matraci a zalapala po dechu. Zmateně hleděla do okolní tmy a snažila se vzpomenout si, kde vlastně je. Srdce jí zuřivě tlouklo a měla pocit, že jí každou chvíli vyskočí z hrudi. Pak se jí před očima jako film začaly objevovat následující obrazy: odjezd z bytu bez rozloučení s Liborem, let letadlem, přistání v Kampale, cesta do Mpoga, přivítání s pastorem a jeho ženou.

Jsem v Mpogu, v Ugandě, uvědomila si a vydechla úlevou. Rukávem pyžama si otřela zpotené čelo a složila hlavu do dlaní. Kdy tohle jen skončí, pomyslela si zoufale, protože noční můry se jí uhnízdily v hlavě a obtěžovaly ji pokaždé během spánku. Několikrát si doma v průběhu noci převlékala potem zmáčenou noční košili a vařila si heřmánkový čaj nebo mléko s medem, aby se uklidnila.

Do reality ji vrátil podivný šramot. Rukou nahmatala baterku, kterou si připravila vedle hlavy, ještě než usnula, a kužel světla ozářil temnou chýši. Nasměrovala ho na místo, odkud zvuk vycházel, a strnula. Kousek nad ní poletoval netopýr.

Vtom ucítila, že jí cosi přeběhlo po nohou přes tenkou látku pyžama. Zachvěla se a na zádech jí vyskočila husí kůže. Krysa doběhla na konec matrace, protáhla se pod moskytiérou a zmizela v tmavém koutě.

Ráno Ellen probudilo kokrhání kohouta, kdákání slepic, mečení koz, křik dětí, halekání žen a nepříjemně sílící tlak v podbřišku. V rychlosti se převlékla do volného vínového tílka a dlouhé krémové sukně, vklouzla do žabkových sandálů a vyšla na dvorek lemovaný oranžově kvetoucí aloe verou a banánovníky. Slunce zářící vysoko na obloze připomínalo zralé mango.

„*Wasuze otya nno*, dobré ráno,“ pozdravila ji Barbara a věnovala jí široký úsměv.

„*Wasuze otya nno*,“ odpověděla Ellen. Základy lugandštiny se naučila už v Čechách a doufala, že tady svou znalost jazyka vypiluje. Těžko by se totiž na ugandském venkově domluvila jen anglicky. „Kde si můžu odskočit?“ zašeptala.

„Tamhle,“ rozmáchla se Barbara svou drobnou rukou a ukázala na hliněnou boudičku. Vedle ní ležela hrst

podlouhlých, tmavě zelených listů, které se používaly místo toaletního papíru.

Poděkovala a vydala se tím směrem. Když odlepila oči ze země, zjistila, že ji sleduje dvacítká zvědavých očí. Rozpačitě se pousmála a otevřela dřevěné vrzající dveře. Při pohledu na páchnoucí díru obsypanou velkými šváby ztratila rovnováhu a opřela se o zeď. Jeden z brouků jí přelezl na rameno. Ellen ucítila, jak jí srdce vynechalo jeden úder. Zpanikařila a s jekotem vylétla ven, kde spatřila děti válející se na zemi smíchy.

„Nemáte nic na práci?“ Barbara po nich sekla přísným pohledem a ony poslušně zmizely. Pak se otočila k Ellen: „Neboj se, zvykneš si.“ Popadla koště a pokusila se šváby vymést.

Na druhý pokus se Ellen podařilo vykonat potřebu, ačkoliv tam dost švábů ještě zůstalo. Prozatím neměla odvalu použít chlupaté zelené listy, a tak si s sebou tajně nosila toaletní papír.

Jedno z dětí jí podalo hrnek s vodou a lavor, aby si mohla umýt ruce, a další jí mezitím vybalilo celý batoh. Když si prohlédla své věci, zjistila, že jí nějaká havěť sežrala sušenky, které si přivezla z Čech.

„Ellen,“ zavolal na ni pastor Christopher, „pojď sem, chci ti někoho představit.“

A tak to probíhalo celé dopoledne.

V poledne jí začalo kručet v žaludku a dostala strašný hlad. Už věděla, že lidé na vesnicích nesnídají, a o několik hodin později zjistila, že ani neobědvají.

„Barbaro, mohla bych poprosit alespoň o kousek chleba?“ osmělila se a zeptala se pastorovy ženy. Vzápětí toho litovala.

Barbara zakroutila hlavou. „Chléb tu moc často nemíváme, musí se dovážet až z města.“

Dál už se neptala a prostě si řekla, že vydrží do večere. Stejně by si připadala divně, kdyby jedla jako jediná.

Barbara svolala děti, dala jim zažloutlé kanystry a poslala je pro vodu k prameni vzdálenému hodinu pěšky. Ellen užasle sledovala, jak děti vzaly na záda do šátků své mladší sourozence, na hlavu si daly nádoby na vodu a poslušně se vydaly na cestu.

Po chvíli zaslechla nějaký hluk ze své chýše a spatřila paviána. V ruce držel její hřeben.

Klinika Saint Anne, Nyenga, o dva dny později

Ellen překvapeně zírala na oplocený areál se třemi zděnými budovami s oprýskanou omítkou a jednou hliněnou chýší, který se nacházel na okraji městečka. Jednopodlažní domky byly propojené vzdušnou verandou, nad níž se v záři slunečních paprsků leskla střecha z vlnitého plechu. U zdi rostly šarlatovo-žluté ibišky, uprostřed dvorku se vypínal košatý mangovník a plot lemovaly netýkavky konžské, častěji však nazývané papouščí stromy. Jejich květy totiž svým bizarním tvarem a zářivými barvami ze všeho nejvíc připomínaly zobáky papoušků kakadu.

Na nyengskou kliniku se Ellen vypravila pěšky. Vždycky ráda chodila, jen na to nikdy neměla čas. V nemocnici v Pardubicích, kde předtím pracovala na dětském oddělení, byl nedostatek zdravotních sester, a tak jí nezbylo než dělat přesčasy. Kromě toho malé pacienty milovala a ráda jim pomáhala překonat stesk po rodičích.

Krajina žhnoucí vedrem jí nevadila. Často si říkala, že se měla narodit někde víc na jihu, protože zimu každý rok víceméně přetrpěla a ve výsledku i protrpěla.

Vedle vchodu stála cedule s omšelým nápisem SAINT ANNE CLINIC. Vešla do areálu a skrze zamřížovaná okna zahlédla velkou místnost s bílými zdmi a postelemi, které sdílelo víc lidí najednou. S hrůzou si všimla, že někteří pacienti leží na dekách na zemi. Nad lůžky visely moskytiéry a rozbitými okenními tabulkami létaly dovnitř otravné mouchy. Na dvorku před klinikou bylo živo. Ve stínu mangovníku na sluncem spálené trávě sedělo několik žen, které vařily, další praly použité obvazy v lavorech a hlasitě u toho štěbetaly. Z četných ohňů stoupaly k nebi pruhy dýmu.

Ellen neměla vůbec tušení, co jsou ty ženy zač. Znovu si překontrolovala dopis od nadace Doctors and Nurses in Africa, aby se ujistila, že si nespletla místo. Bohužel to souhlasilo. Nejraději by hned utekla. Zhluboka se nadechla, a když už se chystala vkročit dovnitř, s hlasitým kvílením u ní zabrzdila *boda-boda*, motorka s rodiči a bezvládným dětským tělíčkem. Vysoký muž seskočil a pomohl ženě v modrých šatech, která k sobě tiskla dítě v bezvědomí. Muž ho vzal do náruče a Ellen si všimla, že je hrůzou bez sebe.

„Co se stalo?“ vyhrkla a snažila se nedat najevo, jak ji pohled na dítě zaskočil.

„Vypil koncentrát na postřik dobytka,“ odpověděl muž zoufale.

Hubená žena příkyvovala a cupitala za nimi.

„Kdy?“ vyptávala se Ellen, zatímco spěchali dlouhou temnou chodbou. Vůbec netušila, kam jde, ale intuitivně předpokládala, že nebude až tak těžké najít ambulanci.

„Asi tak před dvanácti hodinami,“ řekl tichounce.

„Před dvanácti hodinami?“ vyjekla. „Proč jste ho přivezli až teď?“

„Nejdřív si Charlie stěžoval na bolesti hlavy, trochu zvracel a potil se, tak jsme mysleli, že dostal ‚jen‘ malárii. Jen-

že najednou se přestal úplně hýbat. A pak jsme u něj našli ten postřík,“ zamumlal provinile a hlava mu klesla na hrud’.

„Kolik je Charliemu let?“

„Šest.“

Ellen odkudsi zaslechla tenký vrnivý pláč a po chvíli se před ní objevila vydýchaná čekárna přeplněná lidmi. Seděli na vratkých dřevěných židlích, na zemi a postávali v koutech. Kašlali, sykali bolestí nebo vzlykali.

Konečně spatřila dveře s nápisem AMBULANCE. Krátce zaklepala, chytla za kliku, a aniž by čekala na odpověď, vtrhla dovnitř. Ambulance se zažloutlými zdmi páchla levnou dezinfekcí.

Ellen šokovaně vydechla.

Přiskočila k ní žena v modrobílém stejnokroji.

Než Ellen přeběhla očima cedulku na jejím oblečení – Cynthia Buturo – zdravotní sestra, žena vychrlila:

„Vezměte ho na ošetřovnu, doktor tam teď, myslím, je. Stejná chodba o dvoje dveře dál.“

Ellen poslechla a vletěla na ošetřovnu.

Za stolem seděl *mzungu*, běloch v brýlích s výraznými lícními kostmi a do obličeje mu nedbale padaly prstýnky světle hnědých kudrnatých vlasů. Ručně zapisoval do karty poznámky k předchozímu pacientovi. Vzhlédl od papírů a nadechl se:

„Co...“

Ellen ho nenechala domluvit a překotně spustila:

„Šestiletý chlapec vypil před dvanácti hodinami postřík s velmi toxickými organofosfáty. Doma ho bolela hlava a zvracel. Je apatický a na nic nereaguje.“

Lékař sraštil široké obočí. „Před dvanácti hodinami?“ Vyskočil ze židle, ukázal na vyšetřovací lehátko a křikl:

„Položte ho tady.“

Vyhrnul mu triko a poslechl si stetoskopem srdce. Pak jeho pohled ulpěl na Ellen.

„Vy budete patrně ta nová zdravotní sestra, vidíte?“

Přikývla. „Přesně tak.“

„Pojďte, rovnou mi pomůžete. Zaveďte mu do žíly kanylu,“ požádal ji, zatímco připravoval atropin.

Ellen se rychle zorientovala v novém prostředí a splnila lékařův příkaz.

Vtom se chlapcovo tělo vzepjalo v prudké křeči.

„Rychle, přidržte ho, ať se nehýbe,“ houkl doktor na otce dítěte a píchl Charliemu injekci.

Ellen nespouštěla z chlapce oči. Jeho hrudník se zlehka pohyboval nahoru a dolů. Najednou znehybněl.

„Nedýchá! Zástava!“ křikla Ellen.

„Nééé,“ vrhla se k Charliemu matka a začala s ním třást.

Lékař nezaváhal ani vteřinu, odstrčil ji, přiložil chlapci zkřížené dlaně na hrudník. Dvakrát mu vdechl vzduch do úst a začal stlačovat srdce.

Hubená žena se zhroutila do náruče svému manželovi.

Po třiceti stlačeních přiložila Ellen prst chlapci na krk a změřila tep.

Nic.

Lékař znovu dvakrát vdechl chlapci do úst a pokračoval s masáží srdce. Mračil se a ze světle zelených očí mu přes brýle s tenkým sklem vyzařovala soustředěnost.

„Tak se konečně chytňi. Nevzdávej to, chlapíku!“

Kontrola tepu.

Nic.

Další dva nádechy.

Třicet stlačení srdce.

Ellen cítila, jak jí po zádech stéká pot a neodvažovala se ani nadechnout. Ruce se jí začínaly mírně chvět. Na tohle nebyla zvyklá.

Dva nádechy.

Kontrola tepu.

Nic.

Třicet stlačení srdce.

Ellen doktorovi jemně stiskla rameno a se zvlhlýma očima zašeptala: „Zdá se, že je mrtvý.“

„Není a nebude,“ sykl zadýchaně lékař a dál zběsile pokračoval v masáži srdce.

„Pane doktore,“ připomněla se znovu Ellen.

Na okamžik stiskl rty a v hrudi se mu zvedla vlna zlosti.

„Zvládnu to. Nenechám tak malýho kluka umřít. Tenhle týden už by byl druhej, a to prostě nejde.“

Vtom se ozvalo zachrčení a doktorovi přejel po tváři výraz úlevy. „Máme ho zpátky. Co jsem vám říkal?“ otočil se vítězoslavně k Ellen.

„Omlouvám se, pane doktore, a jsem moc ráda, že jsem neměla pravdu,“ řekla a zhluboka si oddechla.

„Bude v pořádku?“ zeptal se starostlivě pan Obey, když pomáhal přesunout syna na kolečkové křeslo.

„Prvních dvacet čtyři hodin bude kritických. Pokud přežije, tak už to zvládne. Nedokážu vám říct, jestli z toho vyvázne bez poškození mozku. Víc pro něj teď nemůžu udělat,“ odpověděl tiše lékař. Vysvětlil Ellen, kde je dětské oddělení, a požádal ji, aby tam chlapce odvezla a vrátila se na ošetřovnu.

„Vítejte na naší klinice, paní Hradecká,“ zavolal za ní ještě, než zavřela dveře ambulance.

Uvědomila si, že se právě zřejmě seznámila s doktorem Michaelem Lewisem. Projela přeplněnou čekárnu a vydala se do útrob kliniky. Ve vzduchu cítila směsici plísně, dezinfekce, krve a smrti. Vůbec netušila, jestli to tady po celý dlouhý rok zvládne. Ačkoliv tu prožila teprve hodinu, měla pocit, jako by během ní zestárla o něko-

lik let. Vyjela ven a pod zastřešenou verandou se chvíli nadechovala čerstvého vzduchu. *Kdybych kouřila, tak teď je přesně ta chvíle, že bych si jednu cigaretu zapálila*, pomyslela si.

Otevřela další dveře a vjela do prostorné místnosti s plesnivými zdmi a rohy pokrytými pavučinami.

„Madam, vy jste...?“ ozvalo se jí náhle za zády.

Otočila se, zaklonila hlavu a uviděla vysokou čokoládovou dívku v modrobílém stejnokroji. V ruce držela oranžové desky a rovné černé vlasy sestříhané do mikáda měla sponkami připevněné za ušima. Vpadla do místnosti, jako kdyby vstupovala na jeviště.

„Ellen Hradecká.“

Zdravotní sestra se vševědoucně usmála a živě u toho gestikulovala. „Aha, vy jste ta nová.“

Ellen přikývla.

„Jmenuju se Maureen. Už vám to tady někdo ukázal?“

Zavrtěla hlavou.

Maureen do ní zabodla obrovské hnědé oči a spustila: „To neva, od toho jsem tu já. Koho sem vezete?“

Je k nezastavení, prolétlo Ellen hlavou, a než stačila cokoliv říct, Maureen už zase jela pusa.

„Snad se klučina brzo probere. Je to neštěstí dívat se na takové děcko. Jenže tady se to bohužel stává často. Zaparkujte ho tamhle k oknu a pojdte se mnou.“

Ellen překvapeně povytáhla světlé obočí.

„Neměl by zůstat na jipce?“

„Na to nejsou peníze. Nejbližší jipka je v Kampale,“ uvedla ji Maureen do obrazu.

„Aha,“ zalapala po dechu.

„Vítejte v Ugandě,“ zaštěbetala Maureen. „Nebojte, zvyknete si. Klučina bude mít buď kliku, nebo smolíka. Doktor udělal, co mohl, a zbytek je na Bohu.“ To už se hrnula chod-

bou a bylo jí všude plno. Jejích sto devadesát centimetrů se nedalo přehlédnout.

Ellen musela natáhnout kroky, aby jí stačila. Maureen ji zavedla zpátky do první budovy, do úzkého kumbálu bez oken a z první plechové skříňky vytáhla úhledně srovnané oblečení.

„Oblékněte si uniformu, ať jste k poznání. Určitě vám padne, Lucy měla stejnou postavu jako vy.“ Při vyslovení jména Lucy nápadně ztišila hlas.

„Kdo je Lucy?“ zajímala se Ellen.

„Psst,“ dala si Maureen prst před ústa. „O ní tady nemluvíme, stejně tak jako o doktoru Ogotovi, kterému občas vypomáhala na ošetřovně. Povídá se, že mají na svědomí několik dětských životů.“

Ze způsobu, jakým vyslovila Lucyino a Ogotovo jméno, jí přeběhl mráz po zádech. Raději se dál nevyptávala, ale myslet na to nepřestala.

„Můžu vám udělat kávu?“ změnila téma.

Zavrtěla hlavou. „Děkuju, ale já kafe nepiju.“

„Vážně ne? Ale bez ní to tady nevydržíte,“ usklíbila se Maureen. Nalila vodu do zakouřeného hrnce, zapálila jednoplotýnkový plynový vaříč a postavila na něj nádobu. Potom se natáhla k dřevěné polici pro dva hrnky a plechovku kávy.

Ellen se mezitím převlékla do modrobílého pracovního obleku a blondaté vlasy si vyčesala do hladkého drdolu, aby jí nepadaly do obličeje.

„Třeba vám zachutná,“ utrousila Maureen, když Ellen podávala hrnek s mléčnou kávou a cukrem.

„Kale, dobře,“ rezignovala a usrkla horkou tekutinou. Mile ji překvapilo, že vůbec nechutná špatně.

„Jste vdaná?“ vyptávala se Maureen.

„V zásadě už docela dlouho,“ zamumlala.

Maureen na ni vyvalila oči.

„Co tedy děláte v Ugandě?“

Nuceně se usmála. „To je dlouhá historie.“

„Třeba mi o tom jednou povyprávíte,“ prohodila Maureen a dál se neptala, protože jí bylo jasné, že o tom Ellen nechce mluvit. „Teď se vrhneme zase do práce.“

Ellen znovu zaklepala na dveře ošetrovny a tentokrát vyčkávala.

„Pojďte dál,“ ozval se hluboký mužský hlas.

Vešla a zavřela za sebou dveře.

Doktor se zvedl ze židle, a aniž by se Ellen podíval do očí, pevně jí stiskl ruku:

„Zapomněl jsem se představit. Michael Lewis, jméno mé.“

„Ellen Hradecká.“

„Oslovujte mě, prosím, křestním jménem.“

Překvapeně se na něj podívala, protože nevěděla, co si o něm myslet. Když se při představení vyhnul zrakovému kontaktu, okamžitě v ní vzbudil pocit chladu a nepřátelství. A pak najednou přišla přátelská věta.

„Dobře,“ odpověděla zmateně.

„Nevím, jak jste informovaná, ale jsme tady jediná klinika, další je v Lugazi a pak až v Jinje. Na tomto místě původně byla zchátralá státní klinika, kterou částečně převzala nadace Doctors and Nurses in Africa a postupně ji zvelebuje. Nicméně i přesto válčíme s nedostatkem léků a fungujeme jako obvodní lékař pro děti i dospělé, částečně jako chirurgie, gynekologie, porodnice, neurologie, interna, ortopedie, ORL, infekční i toxikologie. Snad jsem na nic nezapomněl. Máme dvě oddělení – pro dospělé a pro děti. V této budově je jedna ambulance, ošetrov-

na, porodní sálek, laboratoř a sklad léků. Laborant Luke Kwizera sem jezdí ve všední dny dopoledne, odpoledne používáme rychlotesty. Porodní asistentka madam Annet Mbazazi bydlí poblíž a funguje na zavolání. Dělá jen bezproblémové porody, žádné císařské řezy. Na to nejsme vybavení.“ Smutně se pousmál a pokračoval:

„Na oddělení pro dospělé, které má třicet lůžek, se po dvanácti hodinách střídají zdravotní bratr Jackson Moses, zdravotní sestry Cynthia Buturo a Veronica Battle. Na dětském oddělení s dvaceti lůžky se střídají Maureen Atieno a Olive Ebayu. Vy budete pro ně posila a současně mi budete pomáhat tady. Já řeším těžší případy na ošetřovně, zbytek nechávám zdravotnímu personálu, který do ambulance odbíhá z oddělení podle možností. Přes noc slouží pouze sestry nebo bratr. Já bydlím hned vedle, takže pokud je něco akutního, zavolají mi nebo mě doběhnou vzbudit. Na jídlo a pití pro pacienty nejsou peníze, starají se o ně příbuzní. Co jim donesou, to mají. Určitě jste je už viděla venku na dvoře. Ještě tu pracuje Edwin Kasirivu, hlídač a údržbář v jedné osobě, a uklízečka Irene Namutebi. Máme tekoucí vodu i elektřinu, ale někdy se stane, že jedno nebo druhé třeba měsíc nefunguje.“

Ellen otevřela údivem ústa.

„Překvapená?“ prolomil ohromené ticho.

Pokývala hlavou.

„Zvyknete si.“

To už jsem dneska jednou slyšela, blesklo jí hlavou, ale nahlas nic neřekla.

„Víte, proč přivezli Charlieho až po dvanácti hodinách?“

Zavrtěla hlavou.

„Protože na lékaře nemají peníze.“

„A...?“ vyhrkla, ale Michael ji nenechal domluvit.

„A tak jsem jim nic neúčtoval. Pokud vidím, že je někdo opravdu chudý, dostane ode mě ošetření zadarmo.“

„Jak to poznáte?“

„Většinou podle jejich oblečení, chování a vyjadřování,“ odpověděl a pak dodal: „Abych nezapomněl, děkuju za pomoc s Charliem. Je vidět, že jste zkušená profesionálka.“ Věnoval jí obdivný pohled a hlavou mu proběhlo, co ta krásná žena uvnitř skrývá za obrovskou bolest. Tušil, že to Ellen stojí spoustu sil, ale jeho nedokázala oklamat. Jestli se někdo dokonale vyznal v lidech, byl to právě on.

Vtom někdo zaklepal na dveře.

„Ano?“ houkl doktor Lewis.

Do místnosti vkročila zdravotní sestra Cynthia a spustila: „Pane doktore, můžete si vzít na starosti lidi v čekárně? Na oddělení je dneska šrumec a nechci ty chudáky poslat domů, protože někteří se sem táhli třeba i dva dny.“

„Dobře,“ přikývl. „Pošlete do ambulance prvního pacienta a my tam hned přijdeme. A vy,“ podíval se přes rameno na Ellen, „dneska zůstanete se mnou a budete se zaučovat. Zdravotní sestra tu funguje zároveň i jako doktor.“

„*Wasuze otya nno*, dobré ráno,“ pozdravil doktora muž s prošedivělými skráněmi. A hned nato pozdravil zvlášť i sestru. Ačkoliv rtuť teploměru v čekárně by se jistě vyšplhala nad třicet stupňů Celsia, tlouštík oblečený v teplé bundě se třásl zimou.

„Vsadím se, že jde buď o malárii, nebo břišní tyfus,“ pošeptal Michael Ellen a vzápětí dodal: „V Ugandě jsou to dvě nejčastější nemoci. Změřte mu, prosím, teplotu.“

„Třicet devět pět,“ informovala ho po chvíli.

„Otevřete pus,“ požádal Michael muže a podíval se mu do úst. Oschlý jazyk byl pokrytý hnědým povlakem a rovněž na zubech a na dásních našel hlenový povlak. „Teď si lehněte a ukažte mi břicho.“